

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Ústí nad Labem - pobočka v Liberci rozhodl samosoudkyní Mgr. Lucií Trejbalovou ve věci

žalobce X
bytem X
zastoupen advokátem JUDr. Oldřichem Voženílkem
sídlem Matušova 982/9, 408 01 Rumburk

proti

žalované Česká správa sociálního zabezpečení
sídlem Křížová 25, 225 08 Praha 5

o žalobě proti rozhodnutí žalované ze dne 6. 12. 2021, č. j. X

takto:

- I. Rozhodnutí České správy sociálního zabezpečení ze dne 27. 4. 2018, č. j. X; rozhodnutí č. II ze dne 25. 2. 2019, č. j. X; a rozhodnutí ze dne 6. 12. 2021, č. j. X, ve výroku 1. a části výroku 2., kterým byly zamítnuty námitky a potvrzeno rozhodnutí č. II ze dne 25. 2. 2019, se zrušují pro nezákonnost a věc se vrací žalované k dalšímu řízení.

- II. Žaloba se v rozsahu proti části výroku 2. rozhodnutí České správy sociálního zabezpečení ze dne 6. 12. 2021, č. j. X, jímž byly zamítnuty námitky a potvrzeno rozhodnutí č. I ze dne 25. 2. 2019, zamítá.
- III. Žalovaná je povinna zaplatit žalobci k rukám advokáta JUDr. Oldřicha Voženíka na náhradu nákladů řízení částku 867 Kč ve lhůtě 30 dnů od právní moci tohoto rozsudku.

Odůvodnění:

I. Předmět řízení

1. Žalobou podanou u zdejšího soudu v zákonem stanovené lhůtě se žalobce domáhal zrušení rozhodnutí žalované ze dne 6. 12. 2021, č. j. X (dále také jen „napadené rozhodnutí“).
2. Výrokem 1. napadeného rozhodnutí žalovaná zcela změnila rozhodnutí žalované ze dne 27. 4. 2018, č. j. X, o povinnosti žalobce vrátit přeplatek na starobním důchodu, tak, že žalobci podle § 118a odst. 2 zákona č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, uložila povinnost vrátit žalované přeplatek na starobním důchodu za období od 1. 1. 2011 do 30. 4. 2012 ve výši 165 272 Kč. Žalovaná současně vyslovila, že žalobce žalované v období od prosince 2018 do dubna 2021 uhradil po 3 000 Kč měsíčně částku 87 000 Kč a že provedla zúčtování doplatku starobního důchodu ve výši 2 804 Kč za období od 29. 8. 2016 do 9. 3. 2019 s částí přeplatku ve výši 165 272 Kč a žalobci zbývá uhradit částku 75 468 Kč do 8 dnů od nabytí právní moci rozhodnutí.
3. Výrokem 2. napadeného rozhodnutí žalovaná zamítla žalobcovy námitky a potvrdila rozhodnutí č. I a č. II č. j. X ze dne 25. 2. 2019.
4. Rozhodnutím č. I žalovaná zvýšila žalobci starobní důchod na 10 930 Kč měsíčně od 29. 8. 2016, který valorizovala od lednové splátky 2017 na 11 227 Kč, dále zvýšila starobní důchod na 11 279 Kč měsíčně od 7. 9. 2017, který valorizovala od lednové splátky 2018 na 11 735 Kč měsíčně, dále zvýšila starobní důchod na 11 787 Kč měsíčně od 20. 1. 2018, který valorizovala od lednové splátky 2019 na 12 666 Kč měsíčně.
5. Rozhodnutím č. II žalovaná rozhodla, že zúčtovává doplatek důchodu, který vznikl za období od 29. 8. 2016 do 9. 3. 2019 ve výši 2 804 Kč s částí přeplatku ve výši 165 272 Kč, který vznikl na starobním důchodu.

II. Žaloba

6. Žalobce poté, co popsal průběh předchozího řízení vedeného žalovanou, namítal, že napadené rozhodnutí je neurčité, nesrozumitelné a nepřezkoumatelné, nezákonné a neústavní. Podle žalobce rozhodnutí nelze rozumět a nelze mu vyhovět, neboť žalobci ukládá vrátit přeplatek, který zčásti vrátil po splátkách ve výši 3 000 Kč měsíčně z opatrnosti.

7. Žalobce namítal chybnou interpretaci zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení.
Je všeobecně známo, že předčasní důchodci nemohou současně pobírat předčasný důchod a příjem zakládající účast na sociálním pojištění a že se výplata předčasného důchodu zastaví, pokud má předčasný důchodce příjem, ze kterého vzniká zákonná povinnost platit sociální pojištění. Zákon podmiňuje vznik této povinnosti dosažením stanoveného ročního příjmu. Žalobce tohoto příjmu nedosáhl. Pokud předčasný důchodce z nějakých důvodů platí pojištění, aniž by musel, neplyne z toho, že by měl tomu odpovídající příjem, a měl proto ztratit nárok na předčasný důchod.
8. Z uvedených důvodů žalobce navrhoval, aby soud napadené rozhodnutí žalované zrušil a věc jí vrátil k dalšímu řízení a přiznal mu náhradu nákladů řízení.

III. Vyjádření žalované

9. V písemném vyjádření k žalobě žalovaná rovněž zrekapitulovala průběh předchozího správního řízení. Uvedla, že po zrušení rozhodnutí o námitkách ze dne 29. 11. 2018 rozsudkem zdejšího soudu ze dne 5. 3. 2020, č. j. 58 Ad 2/2019-34, navázala vydáním rozhodnutí ze dne 6. 12. 2021, kterým zcela změnila rozhodnutí ze dne 27. 4. 2018, tak, že rozhodla o povinnosti žalobce vrátit přeplatek na starobním důchodu za období od 1. 1. 2011 do 30. 4. 2012 ve výši 165 272 Kč, přitom zohlednila žalobcovy pravidelné měsíční úhrady vyčísleného přeplatku a započítala vyčíslený doplatek starobního důchodu. Dále žalovaná konstatovala, že k posouzení otázky, zda byl žalobce v předmětném období důchodově pojištěn, není relevantní pouze to, zda měl či neměl příjem alespoň v rozhodné výši. Podstatné je, že u něj šlo v kontextu § 10 odst. 1, § 9 odst. 6 a 9 zákona o důchodovém pojištění o hlavní samostatnou výdělečnou činnost, neboť v tomto období byl žalobce nemocensky pojištěn. Žalovaná z těchto důvodů navrhla, aby soud žalobu zamítl jako nedůvodnou.

IV. Posouzení věci krajským soudem

10. Napadené rozhodnutí a řízení jeho vydání předcházející přezkoumal krajský soud v řízení podle části třetí, hlavy druhé, dílu prvního zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního (dále jen „s. ř. s.“).
11. Pro posouzení věci je třeba popsat průběh předchozího správního řízení vedeného žalovanou a obsah jednotlivých rozhodnutí žalované ve věci přeplatku na starobním důchodu.
12. Žádostí ze dne 2. 8. 2010 žalobce požádal o starobní důchod před dosažením důchodového věku. Rozhodnutím ze dne 30. 9. 2010 žalovaná přiznala žalobci od 1. 12. 2010 starobní důchod před dosažením důchodového věku podle § 31 zákona o důchodovém pojištění ve výši 9 934 Kč měsíčně, který dále valorizovala za roky 2011 a 2012.
13. Dne 22. 2. 2018 podal žalobce žádost o úpravu výše důchodu podle § 34 odst. 4 zákona o důchodovém pojištění za dobu výdělečné činnosti vykonávané současně s pobíráním starobního důchodu vypláceného v plné výši.
14. Rozhodnutím ze dne 27. 4. 2018 žalovaná uložila žalobci povinnost vrátit přeplatek na starobním důchodu ve výši 165 272 Kč, který mu vznikl za období od 1. 11. 2011 do 30. 4. 2012, neboť žalobce v předmětné době vykonával výdělečnou činnost v rozsahu

zakládajícím účast na pojištění podle § 27 zákona o důchodovém pojištění. Proti uvedenému rozhodnutí podal žalobce námitky.

15. Rozhodnutím ze dne 9. 8. 2018 žalovaná změnila rozhodnutí ze dne 27. 4. 2018 tak, že povinnost vrátit přeplatek na starobním důchodu vznikla žalobci za období od 1. 1. 2011 do 30. 4. 2012. Toto rozhodnutí žalovaná s odkazem na § 87 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, vydala jako správní orgán I. stupně v rámci tzv. autoremedury, s poučením, že jsou proti němu přípustné námitky. Proti rozhodnutí podal žalobce námitky dne 7. 11. 2018.
16. Rozhodnutím ze dne 29. 11. 2018 žalovaná zamítla námitky žalobce ze dne 7. 11. 2018 jako opožděné.
17. Proti označenému rozhodnutí podal žalobce správní žalobu. Rozsudkem ze dne 5. 3. 2020, č. j. 58 Ad 2/2019-34, zdejší krajský soud zrušil rozhodnutí žalované ze dne 29. 11. 2018 i ze dne 9. 8. 2018 jako nezákonná a věc vrátil žalované k dalšímu řízení. Pro žalovanou závazně konstatoval, že rozhodnutí ze dne 29. 11. 2018 vůbec nemělo být vydáno, neboť § 87 správního řádu nelze s odkazem na § 88 odst. 8 zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení aplikovat a rozhodnutí o námitkách ze dne 9. 8. 2018 mělo být konečné. Rozhodnutí ze dne 9. 8. 2018 pak soud označil za nezákonné, neboť bylo-li vydáno dle § 87 správního řádu, nebyla možná jeho částečná změna, ale pouze změna, kterou by bylo žalobcovu oprávněnému prostředku plně vyhověno.
18. V dalším řízení se žalovaná vysloveným právním názorem soudu řídila a vedla řízení o námitkách žalobce ze dne 26. 6. 2018 proti rozhodnutí o přeplatku na starobním důchodu ze dne 27. 4. 2018. O těchto námitkách rozhodla výrokem 1. nyní napadeného rozhodnutí ze dne 6. 12. 2021 tak, že rozhodnutí ze dne 27. 4. 2018 zcela změnila shora uvedeným způsobem.
19. V návaznosti na rozhodnutí o přeplatku ze dne 27. 4. 2018 žalovaná vydala dne 25. 2. 2019 rozhodnutí č. I, kterým žalobci zvýšila starobní důchod a současně rozhodla o jeho valorizacích za další roky. Rozhodnutím č. II ze dne 25. 2. 2021 žalovaná v návaznosti na vyčíslený přeplatek na starobním důchodu provedla zúčtování doplatku starobního důchodu za období od 29. 8. 2016 do 9. 3. 2019 ve výši 2 804 Kč.
20. Spor účastníků se týká povinnosti žalobce vrátit za období od 1. 1. 2011 do 30. 4. 2012 přeplatek na dávce důchodového pojištění – starobním důchodu před dosažením věku, který byl žalobci přiznán od 1. 12. 2010.
21. Rozhodnutí o povinnosti žalobce vrátit přeplatek na starobním důchodu žalovaná vydala podle § 118a odst. 2 zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení. Podle věty první uvedeného ustanovení platí, *jestliže byl občanu vyplácen starobní důchod a nebyly přitom splněny podmínky stanovené zákonem o důchodovém pojištění pro výplatu tohoto důchodu, má plátce důchodu vůči tomuto občanu nárok na vrácení těch vyplacených částek starobního důchodu, které nenáležely.*
22. Podle § 118a odst. 3 zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení platí, že *nárok na vrácení, popřípadě náhradu částek vyplacených neprávem nebo ve vyšší výši, než náležely, zaniká uplynutím pěti let ode dne výplaty dávky. Lhůta uvedená ve větě první neuplyne po dobu řízení o žalobě, výkonu rozhodnutí, nebo jsou-li na úhradu přeplatku prováděny srážky z*

důchodu nebo ze mzdy nebo placeny splátky na základě dohody o uznání dluhu. S účinností od 1. 2. 2018 bylo toto ustanovení novelizováno zákonem č. 259/2017 Sb., tak, že nárok na vrácení, popřípadě náhradu částek vyplacených neprávem nebo ve vyšší výši, než náležely, zaniká, pokud rozhodnutí o vrácení, popřípadě náhradě částek vyplacených neprávem nebo ve vyšší výši, než náležely, nebylo vydáno do 5 let ode dne výplaty dávky.

23. Citované ustanovení § 118a odst. 3 zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení upravuje prekluzi práva žalované na vrácení vyplacených částek, které byly na starobním důchodu vyplaceny neprávem, a stanoví lhůtu 5 let ode dne výplaty dávky, v níž musí být o přeplatku rozhodnuto; současně do 31. 1. 2018 zákon stanovil dobu, po kterou tato pětiletá lhůta neběží.
24. Z konstantní judikatury Ústavního soudu (srov. např. nález sp. zn. I. ÚS 1169/07 ze dne 26. 2. 2009, bod 15) plyne, že nejen správní orgány, ale také soudy v soudním řízení správním musí z úřední povinnosti přihlížet k zániku veřejného práva, tzv. prekluzi práva v právu veřejném, např. právě zániku práva na vrácení, popřípadě náhradu částek vyplacených neprávem nebo ve vyšší výši, než náležely, podle § 118a odst. 3 zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení.
25. Z uvedeného vyplývá povinnost zdejšího krajského soudu přihlídnout k případnému zániku práva žalované na vrácení přeplatku na starobním důchodu ve smyslu § 118a odst. 3 zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, a to i tehdy, pokud žalobce námítku prekluze tohoto veřejného práva žalované v žalobě neuplatnil. Taková povinnost soudu jde nad rámec zákonem stanoveného rozsahu soudního přezkumu správního rozhodnutí daného uplatněnými žalobními body podle § 75 odst. 2 s. ř. s.
26. V projednávané věci dospěl soud k závěru, že právo žalované na vrácení neprávem vyplacených dávek starobního důchodu ve výši celkem 165 272 Kč za období od 1. 1. 2011 do 30. 4. 2012 zaniklo ve smyslu § 118a odst. 3 zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení uplynutím lhůty 5 let ode dne výplaty dávek. Žalovaná rozhodla o vrácení přeplatku na starobním důchodu až dne 27. 4. 2018, resp. pravomocně dokonce až dne 14. 12. 2021 rozhodnutím ze dne 6. 12. 2021, tedy po uplynutí lhůty 5 let ode dne výplaty dávky, a to poslední dávky dubnu 2012 za období do 30. 4. 2012, a její rozhodnutí o povinnosti žalobce vrátit přeplatek na starobním důchodu za uvedené období jsou proto nezákonná. Tento závěr se týká prvostupňového rozhodnutí žalované ze dne 27. 4. 2018 a výroku 1. žalobou napadeného rozhodnutí, jímž bylo toto rozhodnutí změněno. S ohledem na uvedené závěry bylo nadbytečné zabývat se tvrzenými důvody nezákonnosti rozhodnutí o přeplatku, které žalobce uplatnil v žalobě.
27. Vzhledem k tomu, že předmětem soudního přezkumu bylo napadené rozhodnutí žalované v obou výrocích, neboť dle petitu žaloby požadoval žalobce zrušení napadeného rozhodnutí jako celku, konstatuje soud, že ze shodného důvodu je napadené rozhodnutí nezákonné rovněž v části výroku 2., pokud jím žalovaná zamítla námítky žalobce a potvrdila prvoinstanční rozhodnutí žalované č. II ze dne 25. 2. 2019, které vycházelo z existence přeplatku na starobním důchodu v uvedené výši a konstatovalo zúčtování doplatku starobního důchodu ve výši 2 804 Kč s tímto přeplatkem.
28. Část napadeného rozhodnutí, jímž byly jako nedůvodné posouzeny žalobcovy námítky a potvrzeno rozhodnutí žalované č. I ze dne 25. 2. 2019 o zvýšení starobního důchodu podle § 34 odst. 4 zákona o důchodovém pojištění a jeho valorizacích, je podle názoru soudu srozumitelné a přezkoumatelné. Z výroku 2. napadeného rozhodnutí vyplývá, jak bylo ve

věci rozhodnuto, tj. že rozhodnutí č. I bylo zcela potvrzeno. Z odůvodnění napadeného rozhodnutí, konkrétně str. 7 až 9 vyplývá, jak žalovaná o námitkách žalobce ze dne 12. 4. 2019 v této části rozhodla, jaké skutkové okolnosti považovala za rozhodné a podle jakých zákonných ustanovení věc posoudila. Pro upřesnění, s ohledem na žalobcovu tvrzení o mezitímním zrušení rozhodnutí žalovanou, soud připomíná, že rozhodnutím č. I ze dne 25. 2. 2019 žalovaná nepřistoupila ke zrušení předchozích vlastních rozhodnutí o námitkách. Protože žalobce proti rozhodnutí č. I ze dne 25. 2. 2019 ve věci zvýšení starobního důchodu a valorizací a potvrzující části napadeného rozhodnutí žalované neuplatnil jiné konkrétní skutkové a právní důvody nezákonnosti, resp. neústavnosti, shledal soud v této části žalobu nedůvodnou.

V. Závěr a náklady řízení

29. Soud vzhledem k shora uvedené argumentaci zrušil napadené rozhodnutí žalované ve výroku 1. a v části výroku 2., kterou byly zamítnuty žalobcovy námitky a potvrzeno rozhodnutí žalované č. II ze dne 25. 2. 2019, a po podle § 78 odst. 1 s. ř. s. pro nezákonnost. Protože stejnou nezákonností trpí i předchozí prvostupňové rozhodnutí žalované ze dne 27. 4. 2018 a z něho vycházející rozhodnutí č. II ze dne 25. 2. 2019, soud využil možnosti dané mu § 78 odst. 3 s. ř. s. a zrušil i tato rozhodnutí žalované vydaná v prvním stupni řízení.
30. Ve zbývajících částech soud žalobu jako nedůvodnou zamítl podle § 78 odst. 7 s. ř. s., když rozhodnutí č. I ze dne 25. 2. 2019 a toto rozhodnutí potvrzující část výroku 2. napadeného rozhodnutí ze dne 6. 12. 2021 jsou samostatnými rozhodnutími a bylo možno je od zrušených rozhodnutí žalované, resp. od zrušené části napadeného rozhodnutí ze dne 6. 12. 2021 oddělit.
31. V souladu s § 78 odst. 4 s. ř. s. soud současně vyslovil, že se věc vrací žalované k dalšímu řízení. Právním názorem, který soud ve zrušujícím rozsudku vyslovil, je v dalším řízení žalovaná dle § 78 odst. 5 s. ř. s. vázána a bude vycházet z toho, že nárok na vrácení přeplatku na starobním důchodu za období od 1. 1. 2011 do 30. 4. 2012 zanikl.
32. Ve věci soud rozhodoval bez jednání v souladu s § 51 odst. 1 s. ř. s., neboť žalobce i žalovaná v zákonné lhůtě s takovým postupem soudu nevyslovili nesouhlas.
33. Výrok o náhradě nákladů řízení se opírá o § 60 odst. 1 věta poslední s. ř. s., podle něhož měl-li účastník ve věci pouze částečný úspěch, přizná mu soud právo na náhradu nákladů v poměrné části. V rozhodovací praxi soudu to znamená, že se přizná náhrada nákladů tomu účastníku, jehož míra procesního úspěchu ve věci převažovala nad mírou procesního neúspěchu, tedy soud přizná takovému účastníku právo na náhradu nákladů řízení ve výši odpovídající rozdílu mezi mírou procesního úspěchu a mírou procesního neúspěchu.
34. Ve věci měl úspěch žalobce z 1/3, když soud zrušil napadené rozhodnutí žalované o námitkách žalobce ze 2/3, a v tomto rozsahu mu proti žalované přiznal právo na náhradu nákladů řízení. Tyto náklady spočívají v odměně advokáta za zastupování ve výši 2 x 1 000 Kč za 2 úkony právní služby, tj. převzetí a příprava zastoupení a podání žaloby (§ 1 odst. 1, § 7 bod 3, § 9 odst. 2 a § 11 odst. 1 písm. a) a d) vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (dále je „advokátní tarif“), a v paušální náhradě hotových výdajů advokáta ve výši 2 x 300 Kč za 2 úkony právní služby (§ 13 odst. 3 a 4 advokátního tarifu). Soud tedy přiznal žalobci náhradu nákladů připadajících na jeho zastoupení ve výši 1/3 z částky 2 600 Kč, tj. 867 Kč, a žalované uložil,

aby tuto částku zaplatila k rukám právního zástupce žalobce v přiměřené lhůtě 30 dnů od právní moci rozsudku.

Poučení:

Proti tomuto rozhodnutí lze podat **kasační stížnost** ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává ve dvou (více) vyhotoveních u Nejvyššího správního soudu, se sídlem Moravské náměstí 6, Brno. O kasační stížnosti rozhoduje Nejvyšší správní soud.

Lhůta pro podání kasační stížnosti končí uplynutím dne, který se svým označením shoduje se dnem, který určil počátek lhůty (den doručení rozhodnutí). Připadne-li poslední den lhůty na sobotu, neděli nebo svátek, je posledním dnem lhůty nejbližze následující pracovní den. Zmeškání lhůty k podání kasační stížnosti nelze prominout.

Kasační stížnost lze podat pouze z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 s. ř. s. a kromě obecných náležitostí podání musí obsahovat označení rozhodnutí, proti němuž směřuje, v jakém rozsahu a z jakých důvodů jej stěžovatel napadá, a údaj o tom, kdy mu bylo rozhodnutí doručeno.

V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

Soudní poplatek za kasační stížnost vybírá Nejvyšší správní soud. Variabilní symbol pro zaplacení soudního poplatku na účet Nejvyššího správního soudu lze získat na jeho internetových stránkách: www.nssoud.cz.

Liberec 19. duben 2022

Mgr. Lucie Trejbalová
samosoudkyně